

Sihtkontrolli kokkuvõte

Töetervishoiu nõuete järgimine hooajalistel töödel (alaealiste töötamise sihtkontroll)

1. juuni kuni 31. august 2018 viis Tööinspeksioon läbi sihtkontrolli töetervishoiu nõuete järgimine hooajalistel töödel (alaealised töötajad).

Sihtkontrolli käigus hinnati ka alla 18aastaste töötajate töötingimuste sobivust.

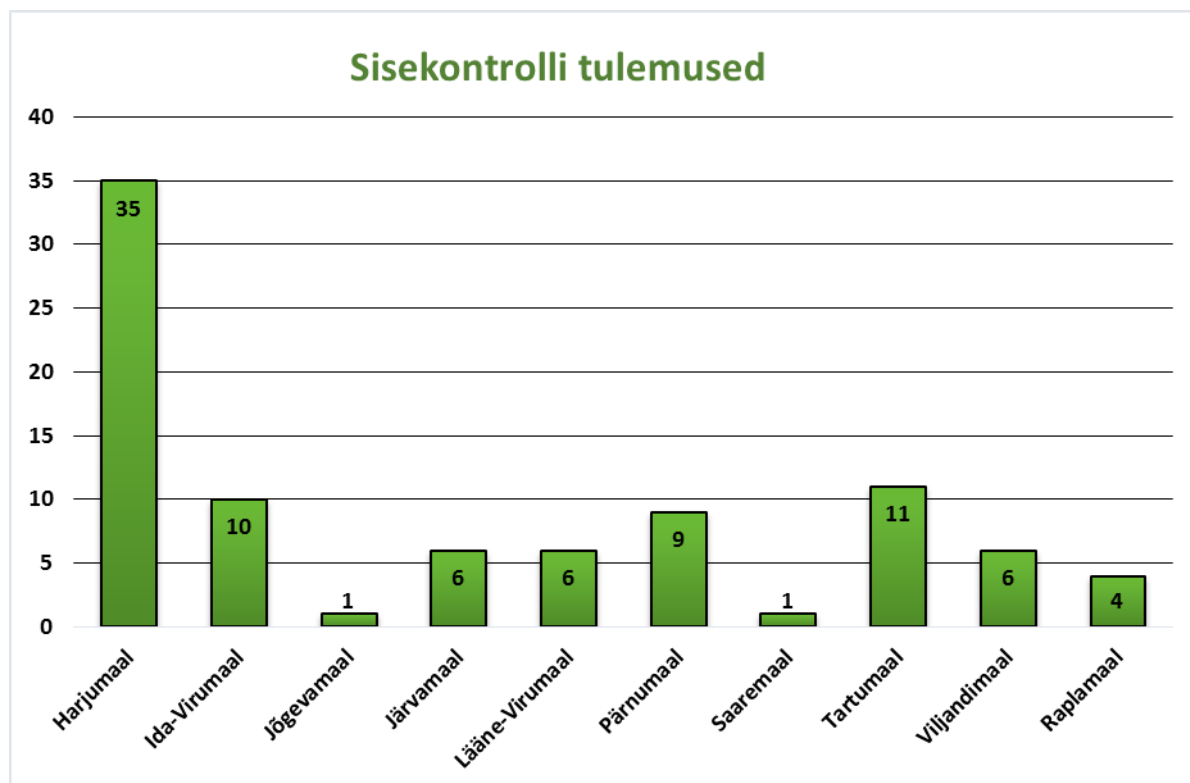
Sihtkontrolli viisid läbi tööinspektor juristid ja töetervishoiu tööinspektorid.

Alaealistega juhtunud tööõnnetuste arv on olnud kasvutrendis. Kui 2015. aastal registreeriti 10 õnnetust, siis mullu juba 20. Samuti on eelnevalt tuvastatud rikkumisi seoses alaealiste töö- ja puhkeaja nõuete jälgimisega.

Töölepingu seaduse § 7 lõike 4 kohaselt võib tööandja 13–14-aastase alaealisega või 15–16-aastase koolikohustusliku alaealisega sõlmida töölepingu ja lubada teda tööle, kus töökohustused on lihtsad ega nõua suurt kehalist või vaimset pingutust (kerge töö). Sama paragrahvi lõike 2 punkti 4 kohaselt ei tohi tööandja töölepingut sõlmida alaealisega ega lubada alaealist tööle, mis ohustab tema tervist töö iseloomu või töökeskkonna ohutegurite tõttu. Keelust hoolimata on tööle lubatud noored siiski sattunud ka rasketesse õnnetustesse.

Eelmisel aastal registreeriti 2848 alaealise töötamine ja kuna enamus alaealisi käivad tööl koolivaheajal (suvekuudel), siis suvekuud olid ka määravaks sihtkontrolli läbiviimise aja valikul.

Sihtkontrolli käigus kontrolliti 89 ettevõtet (sh 113 kontrolli ja järelkontrolli) üle Eesti.

Põhilised külastatud ettevõtete tegevusalad:

Restoranid jm toitlustuskohad – 22 külastust

Hotellid – 6 külastust

Muud lõbustus- ja vaba aja tegevused – 3 külastust

Kontroll hõlmas 271 alaealist.

Külastused toimusid reeglina ette teatamata, et tulemused oleksid võimalikult objektiivsed ja oleks võimalik näha alaealiste töötajate argipäevast tööelu.

Kontrolli läbiviimiseks valitava ettevõtte leidmiseks olid erinevad võimalused: EMTA esitas perioodiliselt TÕR andmete põhjal info nende ettevõtete kohta, kes on tööle võtnud 15-17 aastaseid noori; alla 15 aastased töötajate kohta on ITI-s info olemas; samuti vihje või kaebuse põhja või juhuslikult kontrolli käigus alaealist märgates.

Külastusel kasutas tööinspektor-jurist tavapäraselt JV protokollid ning ettevalmistatud hinnangulehte abiküsimustega.

Töötervishoiu talituse (TTH) inspektoritele koostati abiküsimused, kuid kontrolli ajal kasutati tavapäraselt JV protokollid.

Abiküsimused olid näiteks töö- ja puhkeaja kohta, töötingimustest teavitamise kohta jne.

Kuna külastused toimusid ette teatamata, siis sagedasti ei olnud kohapeal kontrolliks vajalikke dokumente (n. töölepingud, töökorralduse reeglid) esitada ja tööinspektor-jurist nõudis vajadusel tööandjalt täiendavate dokumentide esitamist.

Järelevalve läbiviimiseks nõutud dokumentide esitamata jätmise kohta koostati ka 26 ettekirjutust.

Sihtkontrolli käigus registreeriti 402 rikkumist, neist 251 olid seotud töötervishoiu- ja tööohutuse nõuete rikkumisega. Koostati 113 ettekirjutust ning esitati 301 suulist soovitusi.

Enam esinenud rikkumised:

Töötervishoiu- ja tööohutusalsed rikkumised:

Ei ole korraldatud töökeskkonna riskianalüüsi või töökeskkonna riskianalüüs ei vasta tegelikkusele 66 rikkumist (mis on 16 protsenti kogu tuvastatud rikkumiste arvust).

Kas tööandja ei ole üldse korraldanud töökeskkonna riskianalüüsi või tööandja ei ole töökeskkonna riskianalüüsis hinnanud alaealiste töötamist (n. pole hinnatud, kas töökeskkond on alaealiste töötamiseks sobiv; kas tehtavad tööd on alaealistele sobilikud või millised tööd on töökeskkonnas alaealistele keelatud; kas alaealistele tagatakse nõuetekohane töö- ja puhkeae nende vanuse eripärasest lähtuvalt jne).

Ei ole koostatud nõuetekohast tegevuskava terviseriski vältimiseks või vähendamiseks: 35 rikkumist (mis on 9 protsenti kogu tuvastatud rikkumiste arvust).

Kas tegevuskava puudub üldse või on koostatud puudulikult (n. puudub korraldavate tegevuste ajakava ja teostajad).

Tööandja peab koostama tegevuskava, et vältida või vähendada riske töötajate tervisele. Tegevuskava kirjeldab ettevõtte kõikide tegevusalade ja juhtimistasandite tegevusi, nende ajakava ja teostajad. Tegevuskava koostamisel tuleb aluseks võtta töökeskkonna riskianalüüsi tulemused.

Ei ole koostatud ja kinnitatud ohutusjuhendeid tehtavate tööde ja kasutatavate töövahendite kohta: 16 rikkumist (mis on 4 protsenti kogu tuvastatud rikkumiste arvust).

Kas ohutusjuhendid puuduvad üldse või osaliselt (n. teatud alaealiste poolt teostavate tööde kohta).

Esmaabi korraldus: 59 rikkumist (mis on 14 protsenti kogu tuvastatud rikkumiste arvust).

Tööandja ei ole määratud esmaabi andjaid või ei ole korraldatud esmaabiandjate välja- ja täiendõpet. Esmaabivahendite asukoht ei ole nõuetekohaselt märgistatud; puudub nähtavatele kohtadele paigutatud juhendmaterjalid esmaabi andmise viisidest (plakatid, brožüürid jm näitlikud materjalid); esmaabivahendite miinimumnõuded ei ole täidetud või esmaabivahendid puuduvad üldse.

Juhendamiste, väljaõppe ja iseseisvale tööle lubamise registreerimine ei vasta nõuetele: 26 rikkumist (mis on 6 protsenti kogu tuvastatud rikkumiste arvust).

Tööandja ei ole töötajate töötervishoiu- ja tööohutusosalast juhendamist nõuetekohaselt registreerinud.

Töötervishoiu- ja tööohutusosalasel juhendamisel ning väljaõppel on ohutu ja tulemusliku töökeskkonna loomisel suur roll. See on ennetustegevuse vundamendiks, aidates vältida õnnetusi ning tööst põhjustatud haigestumiste teket ja süvenemist.

Isikukaitsevahendeid puudutavad rikkumised – 15 rikkumist (mis on 4 protsenti kogu tuvastatud rikkumiste arvust).

Töötajatele ei ole väljastatud (N. kokkupuude ohtlike kemikaalidega - individuaalsed hingamisteede kaitsevahendid, kaitseprillid; kahvelkäruga töötamisel turvajalatsid) töötamiseks nõuetekohaseid isikukaitsevahendeid; ei peeta isikukaitsevahendite väljastamise arvestust.

Ja nüüd tulevad töösuhete alased rikkumised:

Tööandja ei ole alaealist teavitatud töötingimustest: 98 rikkumist (mis on 24 protsenti kogu tuvastatud rikkumiste arvust). Kas alaealisi töötajaid ei ole üldse töötingimustest teavitatud või on jäetud osaliselt teavitamata. Näiteks:

Tööajast teavitamata jätmine – 38 rikkumist.

Alaealisi töötajaid ei ole teavitatud tööpäevasisese vaheaja ning täiendavate tööaja sisse arvestavate puhkepauside kasutamisest või ei ole teavitatud tööaja arvestusperioodi pikkusest. Samuti ei ole alaealisi töötajaid teavitatud tööpäeva alguse- ja lõpu kellaaegadest.

Puhkuse kestusest teavitamata jätmine – 25 rikkumist.

Alaealise töötaja põhipuhkuse kestuseks on märgitud 28 kalendripäeva (Töölepingu seaduse kohaselt on alaealise töötaja põhipuhkuse kestus 35 kalendripäeva kalendriaastas) või siis alaealist ei ole üldse teavitatud puhkuse kestusest.

Tööülesannete kirjeldusest teavitamata jätmine – 10 rikkumist.

Sagedasti on alaealise töötaja töölepingus viidatud ametijuhendile, kuid ametijuhend puudub üldse või ametijuhendis ei ole käsitletud konkreetse alaealise tööd puuduvat osa. Ka on juhuseid, kus alaealise töölepingusse on märgitud ühed tööülesanded, kuid faktiliselt täidavad alaealised teisi tööülesandeid.

Töötasu maksmise tingimustest teavitamata jätmine – 5 rikkumist.

Alaealist töötajat ei ole teavitatud selgelt ja arusaadavalt lisatasu maksmise tingimustest ja korrast (kuigi töölepingutes on viidatud lisatasu maksmisele) või töölepingus on märgitud tunnitasu aga makstakse tükitöö eest.

Töö tegemise kohast teavitamata jätmine – 2 rikkumist.

Kas alaealist töötajat on valesti teavitatud töökohast või on jäetud töökohast üldse teavitamata.

Reeglitest töökorraldusele teavitamata jätmine – 3 rikkumist.

Ei ole kehtestatud töökorralduse reegleid. St alaealist töötajat ei ole teavitatud töö algusajast, tööpäevasisestest puhkepausidest ja einestamisajast, korralduse andmistest jne.

Erikokkulepetest teavitamata jätmise – 10 rikkumist.

Alaealisi töötajaid ei ole teavitatud tähtajalise töölepingu sõlmimise kestusest ja põhjustest või ei ole teavitatud tööajakava teatavaks tegemise tingimustest.

Alaealine on lubatud keelatud tööle: 5 rikkumist (mis on 1 protsent kogu tuvastatud rikkumiste arvust).

Näiteks on esinenud rikkumisi, kus alaealine on lubatud tööle ohtlike kemikaalidega, alaealine teostas keevitustöid või alaealine kasutas nurklihvijat, millel puudus kaitsekate. Samuti on alaealised töötajad täitnud tööülesandeid tootmisruumides, kus õhutemperatuur ei vasta nõetele (temperatuur kõrge) või siis alaealise töö on seotud alkoholi käitlemisega.

Tööinspektori poolt on koheselt töö peatatud ja vajadusel koostatud ka ettekirjutus.

Alaealise töötamisel on tuvastatud töö- ja puhkeaja nõuete rikkumine: 21 rikkumist (mis on 5 protsenti kogu tuvastatud rikkumiste arvust).

Näiteks on alaealised töötajad olnud üle lubatud normi või on alaealised olnud vaheaeg alla 30 minuti üle 4,5-tunnise töötamise kohta. Samuti on olnud alaealise igapäevase puhkeaja nõuete rikkumisi, kus ei ole tagatud kohustuslikku (14 tunnist) puhkeajaga 24 tunnise ajavahemiku jooksul või siis alaealisele ei ole tagatud seitsmepäevase ajavahemiku jooksul järjestikust puhkeajaga vähemalt 48 tundi.

Kokkuvõtteks võib väita, et sihtkontrollis tuvastatud rikkumiste hulk on väga suur nii töötervishoiu ja tööohutuse valdkonnas, kui ka töösuhteid puudutavas valdkonnas.

Sageli on tegemist tööandja teadmatusega, erisustega (n. töö- ja puhkeaja osas või milliseid töid võib alaealine teha) mis tulenevad seoses alaealise töötamisega. Siin oleks kindlasti vajalik teavitustöö ja tööandjad peaksid enne alaealise tööle võtmist tutvuma seadusandlusega, mis käsitleb alaealiste töötamist ja arvestama vastavate erisustega.

Ka tööinspektorid peaksid tavapärase kontrolli käigus ettevõttes, kus töötavad ka alaealised, pöörama erilist tähelepanu alaealiste töötingimustele. Ja ettevõtetes, kus hetkel ei tööta veel alaealisi aga plaanitakse tööle võtta (n. suvekuudel), oleks vajalik tööandja tähelepanu juhtimine erisustele, mis kaasnevad alaealiste tööle võtmisel.

Tulenevalt suurest rikkumiste arvust, pean vajalikuks ka tulevikus alaealiste tööga seotud sihtkontrollide läbiviimist.

Kokkuvõtte koostas

Veigo Tumaševski
Juhtiv tööinspektor
21.09.2018